

III.

Összefoglalva: A IV. ötéves tervidőszak folyamán tapasztalt problémák ismétlődésének megelőzése végett a vállalati tevékenység V. ötéves tervi szabályozásának előkészítése során a figyelmet elsősorban az egész fagazdaság sorsát érintő alapvető kérdések megoldására kell összpontosítani.

Mindenekelőtt a faárak társadalmi költségtartalmának tisztázása révén el kell érniünk, hogy a vállalati szempontból veszteséges, de népgazdasági érdekből indokolt állományátalakítások, az erdők környezetvédelmi és üdülési funkciójával kapcsolatos szolgáltatásokhoz hasonlóan társadalmi szolgáltatásnak minősüljenek és a fakitermelés árbevételétől függetlenül az állami költségvetésből nyerjenek fedezetet.

Ennek eléréséhez *szakmailag egységes fellépésre, további előkészítő munkára és még számos vitafórumon való helytállásra lesz szükség.* Ez azonban nélkülözhetetlenül szükséges ahhoz, hogy helyre lehessen állítani az erdőgazdálkodásnak a vállalati szempontból kedvezőtlen szerkezetváltozás miatt lecsökkent jövedelmezőségét és javuljon az egész fagazdaságnak a népgazdasági hatékonyság szempontjából történő megítélése, végül megszűnjék a vállalati és népgazdasági érdekek között az erdőgazdálkodásban jelentkező legsúlyosabb ellentmondás.

A fejlesztés terén mindenekelőtt *az eddigi általánosságokon túlmenő, részleteiben is pontosan konkretizált akcióprogramot kell kidolgozni.* Ebben tudatosan számolni kell a fejlesztéssel járó eszközkiadások számottevő növekedésével, meg kell tervezni azok ellentételét, s így a fejlesztés révén nemcsak a termelékenység, hanem a jövedelmezőség javulását is biztosítani kell. Ilyen akcióprogram az első számú feltétele annak, hogy a technikai lemaradás behozásához szükséges gyorsabb ütemű fejlesztés megteremthető legyen. A megalapozott, az eddiginél *gyorsabb fejlesztés pénzügyi forrásait elsősorban a jövedelemhelyzet javításával, másodsorban az amortizációs kulcsoknak a társadalmi szolgáltatások pénzügyi rendezésével egy időben történő módosításával, végül az állami támogatások növelésével célszerű megteremteni.*

Dr. Keresztesi Béla:

A KÖZGAZDASÁGI KUTATÁSOK ÖSSZHANGJÁNAK MEGTEREMTÉSE A FAGAZDASÁG TERÜLETÉN

Az erdőgazdaságnak és a — tőle egy időben mesterségesen elválasztott — elsődleges fafeldolgozásnak ágazati egyesítése után semmiképp sem nélkülözhetjük a két részterületen folyó és egyre jobban kiszélesítendő közgazdasági kutatómunka közötti összhangot.

*

Az erdészeti gazdaságtani kérdéseknek első rendszeres összefoglalása hazánkban a selmecbányai Akadémián folyt oktatáshoz kapcsolódik. A múlt század végén megindult erdészeti kutatás is bekapcsolódott a gazdaságtani kérdések vizsgálatába, de az első világháború végével a magyar erdészeti oktatást, kutatást is nagy megrázkódtatás érte. Az újjászervezés éveket vett igénybe. Az erdőmérnökképzés újjászervezésekor az 1920-as évek elején állították fel a soproni Főiskolán az Erdőgazdaságpolitikai Tanszéket. Az 1930-as évek elejével újjá-

éledő hazai erdészeti kutatás eredetileg szintén programjába vette az erdőgazdaságpolitikai, üzemgazdasági és statisztikai problémákkal való foglalkozást, ez azonban sajnos megfelelő anyagi keretek hiányában nem valósult meg.

Az erdészeti gazdaságtani kutatás az *Erdészeti Tudományos Intézetben* 1958-ban indult, önálló Erdészeti Gazdaságtani Osztályt 1964 januárjában szerveztek. Ezzel lehetőség nyílt az erdészeti gazdaságtani kutatások rendszeres folytatására. A kutatások legnagyobb része a 3. feladattervben „Az erdőgazdálkodás ökonómiai kérdéseinek kutatása” cím alatt folyik, de a 6. „A fahasználat és vertikális fafeldolgozás fejlesztése” című feladatterv szintén foglalkozik közgazdasági kérdésekkel és jelentős ökonómiai kutatómunkát ró az Intézetre „A fenyők természetésének, faanyaguk felhasználásának és helyettesítésének komplex kutatása” című célprogram is.

A fagazdaságnak másik kutatóbázisa a *Faipari Kutatóintézet*. Az önálló gazdaságtani kutatás itt 1963-ban vette kezdetét. Kutatómunkája igen nagy jelentőségű az egész fagazdaságot illetően, mert a fafeldolgozáson múlik az erdőgazdaságban megtermelt faanyag hasznosulási szintje és mértéke, az, hogy mit hoz a népgazdaságnak a sok évtizedes munkával előállított fanyersanyag.

Az *Erdészeti és Faipari Egyetem Üzemtani Tanszékén* diszciplináris kutatómunka folyik „Modell alkotás és komputer alkalmazás az erdészeti gazdaságban” céllal és címen.

Az *Erdészeti Műszaki Szervezési Iroda* ügyvitelszervezéssel és üzemszervezéssel foglalkozik. Az *Erdőgazdasági és Faipari Tervező Iroda* átfogó fejlesztési terveket állít össze meghatározott körzetek fagazdaságára vonatkozóan. De a *Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium* fagazdasággal foglalkozó főosztályain, az *Országos Tervhivatalban*, az *Országos Műszaki Fejlesztési Bizottságban*, az *Állami Erdőrendezősegek Műszaki Irodájában* szintén folynak olyan közgazdasági elemzések, amelyek szorosan kapcsolódnak a kutatóintézetek munkájához.

Valamennyi irányító és kutatóhely erdészeti gazdaságtani tevékenységének ma egyik legnagyobb, koordinált összefogása a fagazdaság közép- és hosszútávú fejlesztési terveinek megalapozását szolgáló munkaprogram. Ennek egy része szerepel a jóváhagyott tématervekben is, azt bizonyítva, hogy a tématervek megválasztása jó volt. A tématerven felüli kutatások egyik témaköre az erdőállomány fejlesztésével, a racionalis területhasznosítással kapcsolatos, a másik a fahasználatokkal, a faválaszték-összetétel optimalizálással.

Jelentős feladat a faárak közgazdasági vizsgálata, a prognosztikai kutatás. Nem kis feladat az erdők társadalmi szolgáltatásaival kapcsolatos. E téren a normatívák meghatározásán felül a pénzbeli értékelés módszereinek kidolgozása fontos.

Újabb perspektívát nyit a közgazdasági kutatások terén a vállalati szervezés fejlesztéséről megjelent kormányhatározat, amelynek célja: a munkatermelékenység növelése az állóalapot jobb kihasználása, az önköltség csökkentése, az állami jövedelmekhez való vállalati hozzájárulás fokozása, a termelés és a forgalom összehangoltságának elősegítése, a dolgozó kollektívák munkakörülményeinek és kereseti feltételeinek javítása.

A kormányhatározat végrehajtása érdekében a MÉM területén is hatékony intézkedések történtek. Megalakult a Munkatani-Ergonómiai Bizottság és ezen belül a Munka- és Üzemszervezési Munkabizottság, amelynek feladata a tárca területéhez tartozó szektorok üzem- és munkaszervezési helyzetének felmérése és a foganatosítandó intézkedésekre javaslattevés. Ezzel egyidejűleg megindult az Ipolyvidéki EFAG-ban kísérleti jelleggel központilag irányított, és a többi

erdőgazdaságban önállóan végzett üzemszervezési munka. A megoldásra váró kutatási feladatok teljesítésére a MÉM az ERTI-t és a FAKI-t bázis-intézménynek jelölte ki. Az EMSZI-t pedig megbízta az elért kutatási eredmények gyakorlati realizálásával. A három erdészeti szerv hatékony együttműködésének megszervezésére ugyancsak intézkedések születtek.

Az üzem- és munkaszervezési kutatások követelik talán a legnagyobb mértékben a kutatás és a gyakorlat szoros kapcsolatát. De a fagazdaság területét érintő közgazdasági kutatás egészét is összehangoltan kell továbbfejleszteni.

Növelni kell a kutatóbázisok már rendelkezésre álló szellemi és anyagi kapacitását. Be kell vonni a munkába a rokon területek közgazdászait és a gyakorlat szakembereit. Tovább kell építeni a hasznos, érdemi külföldi kapcsolatokat. Gondoskodni kell arról, hogy a kutatási eredmények könnyen hozzáférhetőek legyenek és rövid idő alatt publikálásra kerülhessenek. Feltétlenül szükséges volna az Erdészeti Tudományos Intézetet, valamint a Faipari Kutató Intézetet az ágazat köz- és üzemgazdasági adatainak gyűjtő-, tárolóhelyező kijelölni, ahová folyamatosan, hivatalból kellene eljuttatni a megkívánt adatokat. Ezzel a gazdaságtani kutatásnak olyan adatbázisát teremtenénk meg, amely minden további kutatást megalapozna.

A sokrétű és nagy volumenű feladat a közgazdasági kutatóhelyeket hatalmas feladat elé állítja, ezért elengedhetetlenül szükséges a gondos koordinálás. Meg kell határozni, hogy melyik kutatóhelyen, milyen kérdéseket oldjanak meg, milyen határidőre.

A közgazdasági kutatások fejlesztése érdekében különösen négy dolog látszik szükségesnek:

1. Hasonlóan a környezetvédelmi kutatáshoz, *átfogó feladattervet kell készíteni* az erdészeti gazdaságtani kutatásokra, függetlenül attól, mely kutatóhelyen végzik a kutatást. Ez térképezze fel 5—10 év vonatkozásában a tennivalókat az egész területen, utána a kutatóhelyek lehetőségeikhez képest gondozzák a témacsoportokat s induljon meg egy laza, érdemi koordináció. Irreális, divatos elképzelések és témafelvetések helyett a mai állapotot célszerűen és reálisan továbbfejlesztő, a szellemi és anyagi lehetőségekkel arányban álló kutatásokat kell előirányozni. Ennek érdekében a témák kiválasztását elsősorban gyakorlati szakemberekre, illetőleg a gyakorlatot irányító minisztériumi részlegekre kell bízni.

2. A különböző kutatóhelyeken folyó kutatás koordinációjának elősegítése érdekében célszerű újfajta *koordináló tanács* létrehozása, amely figyelemmel kísérné a különböző helyeken folyó kutatásokat, egészséges információáramlást biztosítana, felfedné a kutatással le nem fedezett területeket és ösztönözné a kutatásokat.

3. Az érdemi kutatók évenként két ízben üljenek össze *baráti megbeszélésre*. Szezonon kívül pl. üdülőben vagy vadászházban, adott témakörben, előre meghatározott program nélkül, kötetlen beszélgetés legyen ez, kutatókat érdeklő metodikai vagy más kérdésekben.

4. Javasoljuk létrehívni a MÉM Fagazdasági Tanácsa keretében az üzem- és munkaszervezéssel is foglalkozó *erdészeti gazdaságtani bizottságot*, amelynek munkájában a MÉM-en, az érintett kutatóintézeteken, az EFE-n és az EMSZI-n kívül a problémakörben eljáró erdőgazdaságok képviselői is részt vennének. Ennek a bizottságnak soros elnökét évente a bennük résztvevő intézmények adnák. A bizottság feladata lehetne időnként felmérni a megoldásra váró feladatokat. Ezekre alapozódhatna a kutatás időnkénti felülvizsgálása és szükséges fejlesztése. Végül a bizottság választhatná ki az elért kutatási eredmények gyakorlati kipróbálására alkalmas üzemeket.